

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Čudna, prečudna hvala.

Slov. ljudstvo ima to nevoljo, da ni za-se t. j. da prebiva po večih deželah in ima torej različno gosposko. Če se izvzame v tem Kranjsko in to velja še le v novem času, le-te dežele ne veljajo za slovenske, ampak one so ali nemške: štajarska in koroška ali pa italijanske: primorska in isterska. V vseh teh deželah nima slovensko ljudstvo besede, ampak nemško ali italijansko. Da to ni dobro, to pač ni težko, da človek prepozna, ali tako je in ne vemo še časa, da postane bolje.

Iz tega pa izvira dvojje sitnob; ena je to, da se število slov. ljudstva v teh deželah krči in to v novem času bolj, kakor le kedaj poprej, druga pa je to, da ni mira v teh deželah. In to, kakor je sedaj, ne more biti drugače. Tisto ljudstvo, ki ima večino, hoče veljati za gospoda in slov. ljudstvo mu ne mara in noče biti več za hlapca. Kedar pridemo enkrat do tega, da neha, kar se tiče ljudstev, tako razmerje gospoda in hlapca, tedaj bode dobro in prijetno življenje za eno, kakor za drugo ljudstvo, toda dotlej še je, kakor je podoba, dolga pot. Mi želimo, da naj ne bode predolga.

Huje, veliko huje pa se godi še v onih krajih, kjer slov. ljudstvo ni pod naše cesarstvo. To je na Benečanskem in pa več ali manj tudi na Ogerskem. Na Benečanskem je slov. ljudstvo v malem številu, vseh je kacic 20.000, za-nje ne velja ne v cerkvi, ne v šoli drugo, kakor italijanščina. Ako velja človeška sodba, za to ljudstvo je že djano in težko, če se še ohrani delj časa.

Nekaj bolje še utegne biti za slov. ljudstvo, kar ga biva pod ogersko krono, v Medjimurji in višje gori v Prekmurji. Tu še ljudstvo ni ločeno, vsaj po polnem ni še ločeno od nas, Slovencev in Hrvatov. Človek bi še torej mislil, da to čvrsto, dobro ljudstvo ne premine v žrelu madjarščine. Ali kakor stojé sedaj razmere, ni več za to veliko upanja. Madjarska

oholost nima srca, dela z vso silo in nihče se ji v tem ne ustavlja, kar počenja z ubogim slov. ljudstvom v Medjimurji.

V dokaz tega vzemimo dnes le en izgled ali ta je tak, da prime človeka jeza, kedar zastavi pero, da ga opiše. V Čakovci izhaja list, ki nosi ime „Muraköz“ in „Medjimurje“. List ima dve polovici, prva je madjarska, druga pa je medjimurska, to se pravi: v prvi je beseda madjarska, v drugi pa medjimurska. Le-ta je neka zmes iz slovenščine, hrvaščine in madjarščine. Bog se usmili človeka, ki jo piše! Ime mu je Margitai Jozsef, kakor se nam pravi, je doma nekje doli pri sv. Marjeti nižje Ptuja in je že torej njegovo ime popačeno, madjarsko. Po svojem poslu pa je učitelj na kr. učiteljski v Čakovci. List izhaja vsako nedeljo na celi poli in izdaja ga Fischel Fülöp — žid. Kakor je iz lista razvidno, podpira ga ogerska vlada z denarjem, in kar je najhuje, medjimurska duhovščina z besedo.

Kdor se še spominja „Kmetskega prijatla“ v Celji, ta ima pred seboj pravo pravcato podobo „Medjimurja“. Naj izvedó naši bralci, kako in kaj da piše „Medjimurje“, za to jim podamo iz njega to-le novice:

„Slobodni zidari. — Pod ovim imenovanjem razumevaju se ona društva, koja vu našoj domovini i povsod po svetu boré se za to, da pritiskano siromaštvo svigdi pravice zadobi, a gizdavo gospodstvo, da se potere. Da ne bude po svetu ladalo navilje*) bogatih tlačiteljevi, nego da celi svet tak dela i živi, kak pravica božja zapoveda. Slobodni zidari (freimaurer) delovali su do vezda otajno, nu od vezda budu odprto i javno delali a to pod obrambom same vlade. Zastupnik našega ors. spravišča, Stefan Rakovsky, veliki mešter slobodnih zidarov, po-

*) Brž ko ne je to tiskarska pomota za: nasilje. Tiskarskih pomot je v tem listu sploh toliko, da človek ne zna, koga naj bolj omiljuje, bralce ali urednika. Zadnji kaže pa sicer malo več omike, kakor je ima pri nas lagoden hlapec.

Op. pis.

čel je javno širiti navuke ovoga društva i napravil je javni proglas, koj poziva sve stanovništvo, svezkupno ljudstvo na istinsku bratsku ljubav i jednakost veleč: Pod Bogom smo svi jednaki, kak bogati, tak siromaki!“

Tako stoji od besede do besede v 1. listu „Medjimurje“ to leto. Mi nismo v tem izpremenili druga, kakor da smo očitne tiskarske pomote popravili ter pristavili ločilke. Kje da se te postavijo, to se je uredniku „Medjimurja“ more biti sanjalo kedaj, ali učil se tega ni menda nikoli. Tak „navuk“ je njemu brž ko ne „navilje“.

Od časa do časa nam pride „Medjimurje“ v roke in našli smo že v njem marsikatero debelo, ali take, kakor jo slavni Margitai Jozef podaje v gorenjih vrstah — take pa še doslej nismo našli. Iz kraja nismo verjeli svojim očem. Ker je pa vendar vse to stalo črno na belem, mislili smo, da ne umejemo prav brluzge „Medjimurja“, ali pa je vse to sama tiskarska pomota ter bode že drugo število „Medjimurja“ stvar razjasnilo. (Konec prih.)

Družba sv. Mohorja.

V zadnjih številkah „Slov. Gosp.“ smo prinesli zanimiv članek o naši škofiji in nje vdeleževanju pri družbi sv. Mohorja. G. Boreski je, kakor mu je to lastno, v živih barvah razpravljaval poedine župnije vseh 24 dekanij naše škofije ter je povedal odkrito svojo sodbo čez nje. Se ve, da gre ta njegova sodba le na to, kar zadeva družbo sv. Mohorja.

Razmere so po župnijah različne in v časih je kje v kateri manjše število udov več vredno, kakor je v drugih veliko večje. V tej so ljudje bolj bistre glave, v drugi pa niso tako, v eni so ljudje premožni, v drugih pa so ubožni, v tej župniji je šola nemška ali pa je v njej doma nesrečna polovičarija, v drugi pa je vse življenje domače, slovensko, krščansko. Take in enake razmere so pač krive, da še naša lepa družba nima pri nas in po vseh krajih toliko udov, kakor bi jih ji človek želel.

Od odlične strani pa smo, kakor za dodatek k sestavku: „Čast, komur čast!“ prejeli pregled udov družbe sv. Mohorja po dekanijah naše škofije. Nam se zdi ta pregled dokaj podučljiv, še more biti bolj, kakor je pregled po župnijah. Pri župnijah so lahko čisto posamezni uzroki krivi, da ima več ali manj udov, ne pa več po dekanijah. Le-te obsegajo večji okraj in so torej številke pri njih v resnici zrcalo, kak duh da veje v kakem okraju, v kaki dekaniji. Oglejmo si torej posamezne dekanije po številu duš, številu udov družbe sv. Mohorja, letnih in dosmrtnih in povzemimo iz tega, na koliko prebivalcev pride po eden ud družbe.

Ime dekanije.	Štv. duš.	Št. udov letn. in dosmrtn.	
Bistrica Slov.	24.312	618+	3 24.312:621= 39
Braslovče . . .	14.503	732+	2 14.503:734= 19
Brežice	31.709	601+	6 31.709:607= 52
Celje	22.960	646+	6 22.960:652= 35
Dravsko polje .	17.853	352+	5 17.853:357= 50
Gornji grad . .	16.538	615+	10 16.538:625= 26
Jarenina	13.686	340+	2 13.686:342= 40
Konjice	20.081	572+	3 20.081:475= 34
Kozje	20.212	644+	3 20.212:647= 31
Laški trg	27.052	642+	10 27.052:651= 41
Sv. Lenart	20.088	694+	4 20.088:698= 28
Ljutomer	28.852	843+	12 28.852:855= 33
Maribor stol. . .	31.171	547+	12 31.171:559= 55
Maribor d. br. .	17.887	283+	26 17.887:609= 47
Marenberg	10.331	85.	10.331:85=121
Nova cerkev . . .	16.304	381+	6 16.304:387= 42
Ptuj	29.830	835+	9 29.830:844= 35
Rogatec	18.691	327+	4 18.691:331= 56
Šaleška dolina .	11.913	423+	1 11.913:424= 28
Smarje pri Jelšah	27.539	631+	4 27.539:645= 42
Šmartin pri Sl. g.	16.708	334+	2 16.708:336= 49
Velika nedelja .	18.937	422+	5 18.937:427= 44
Vuzenica	7972	251+	3 7972:254= 31
Zavrče	16.542	367+	1 16.543:368= 44

Ako še uvrstimo sedaj dekanije po redu, ki nam kaže, na koliko oseb da že pride po eden ud družbe, dobimo to-le jako zanimivo zrcalo:

I. Braslovče na duš:	19
II. Gornji grad	26
III. Šaleška dolina	28
IV. Sv. Lenart	28
V. Kozje	31
VI. Vuzenica	31
VII. Ljutomer	33
VIII. Konjice	34
IX. Celje	35
X. Ptuj	35
XI. Slov. Bistrica	39
XII. Jarenina	40
XIII. Laški trg	41
XIV. Nova cerkev	42
XV. Šmarje	42
XVI. Velika nedelja	44
XVII. Zavrče	44
XVIII. Šmartin pri Slov. Gradci	49
XIX. Dravsko polje	50
XX. Brežice	52
XXI. Maribor stol.	55
XXII. Rogatec	56
XXIII. Maribor d. br.	57
XXIV. Marenberg	121

To je v resnici zanimivo ali kdor pozna našo škofijo, razmere, kakor so doma v njej, tak se ne čudi temu, pač pa misli, ali in kako bode mogoče, da se obrne tudi tam na bolje, kjer se doslej pogreša slov., kršč. življenje. Število udov, ki se nahaja pri družbi sv. Mohorja

je — ne toliko družbi sv. Mohorja, kolikor našim drugim društvom migljaj, da jih ondi še čaka obila dela, ali tudi blagoslavljal bode jih pozneji zarod za to.

Dopisi.

Iz Ribnice. (Politična modrost.) V „Südst. Post“ dal je našim nemškutarjem nekdo dovoljenje, da sme odslej njih barva biti siva. To se jim pa zdi tako prijetno, da so se tega res nemudoma poprijeli. Mislimo si, da je „grauorgan“ neka žival, in pri nas bode menda močno rodovitna, zakaj povrgla je v kratkem času že več mladičev. Znanemu narodnjaku tukaj došel je namreč po pošti iz Maribora listek v obliki dopisnice, ki obsega prusaške slikane figure — vse v sivej barvi —, kakó se človeku pamet v glavo vliva in zraven tiskani nemški stih, ki hoče povedati: „Ti si osel!“ Drugim došlo je kaj drugega. Takošnji mladiči „grauorgana“ se toraj pošiljajo od naših slovečih nemčurjev ljudem v rejenstvo, ter so gotovo najlepši plod tukajšnje „deutscher kultur“. — Ali tako od daleč zaupiti na koga, ko bi se mu to lahko z manjšimi stroški v lice povedalo, to znajo tudi le naši „grauorgani“, in to ni še toliko junaštvo. Ako pozivate nas Slovence na korajžo: tukaj smo; povejte nam to v lice, da ne bomo rekli, da ste poleg „grauorganov“ še plašljivi zajci! — Sploh bi se tem ljudem to predpustno veselje še iz sreč privoščilo, ko bi ne bilo preumno in prezajče; samo to bi si dovolili povprašati in poizvedeti — česar tudi ne bomo lahko opustili —, po katerih §§ poštne postave **c. kr. pošte** smejo se takošnje figure brez ovitkov dotičnikom po šolarjih na dom pošiljati, ne da bi se počakalo, da lastnik sam po-nje pride? Je-li pač možato, pohujševati na takošnji način šolsko mladino, ki take spake raznaša in ogleduje? Je-li se že pozabilo, kaj je rekel Izveličar naš o tistih, ki pohujšajo le enega izmed teh malih? — Zares v tem oziru presega to ravnanje že vse meje dostojnosti in nehoté se povprašujemo: Ni-li mar to sfinks na cesti, koder se gre v — planino?

Iz Ormoža. (Učiteljsko društvo) našega okraja je imelo dné 10. januarja t. l. v ormoškem šolskem poslopju svoj letošnji glavni shod. Pri tem je imel gosp. Kosi (jun.) iz Središča jako zanimiv in podučljiv govor „o vzgojne vrednosti otroške igre.“ Govornik je grajal napačno mnenje našega prostega ljudstva, katero ima navadno o igrah in igrajočej se deci ter omenjal, da je od tistih otrok mnogo več pričakovati, ki kažejo veselje nad igro kot od unih, kojih nobena igra ne veseli. Razovrstil je nadalje otroke in igre na tri skupine ter razjasnil, katero teh skupin ima za socialno življenje največjo vrednost. H koncu je govoril še o tem,

kako je vzgojitelju otroke k igri napeljevati in v njej podpirati. Govor je bil z veliko pohvalo vzprejet. — Volitev novega odbora, ki je prišla zatem na vrsto, imela je nastopni izid: G. Fr. Rakuša (sv. Bolfank) predsednik, g. A. Porekar (Hum) podpredsednik, g. A. Kosi (Središče) tajnik, g. J. Jurša (Ormož) denarničar, ter gg. J. Kosi (sv. Lenart) J. Košar (Velika nedelja) odbornika. Za okrajnega poročevalca je bil izbran g. Fr. Megla (Svetinja). Imena teh gospodov nam pričajo, da je vodstvo v dobrih rokah in če še dostavimo, da bode društvo z naprej pred sejami tudi petje gojila, se je vsestranskega društv. napredka gotovo nadejati. V imenovanem zborovanju so se razdelile tudi našemu okraju namenjene od sl. Matice Slovenske podarjene knjige. Imenovani zavod je namreč lani, povodom slavljenja 40-letnice cesarjevega vladanja, sklenil iz društv. zaloge podariti knjig šolam po vsem Slovenskem. — G. Kosiju (ml.), kojemu so se knjige za naš okraj doposlale, se naroči, izreči Sl. Matici za ta dar v imenu obdarovanih pristrčno zahvalo. Ko se še poslednjič sklene, pristopiti k zavezi „Slovenskih učitelj. društev“, se zborovanje zaključilo in zbrali smo se k skupnemu obedu v gostilni gospe Šinkove, kjer smo se, pevaje krasne slov. pesmi, zabavljali do poznega večera. — X —

Iz spodnje Savinjske doline. (Napisi.) Nek modrijan je bojda enkrat rekel, da je več, kakor polovica ljudi na svetu blaznih ali norih, a jaz pa pravim, da je več kakor tri dele vseh ljudi na svetu nekoliko norih; in celi svet je le ena velika norišnica. Mar li ni to čez vso človeško pamet, ako vidiš ob veliki in okrajni cesti v občini Petrovški čisto nemške napise na krajnih tablah, kakor da bi bila občina Petrovče tam kje v Švabskem, a ne v lepi Savinjski dolini? A pa že vem, zakaj da imajo tam vse napise na krajnih tablah nemške; drugače bi še pač kdo mislil, da stanuje tod slovenski rod. Da pa to ni resnica, kaže tudi to, da v občini le vse po nemško uradujejo. Da bi tod Slovenci stanovali? To pa že ne more biti; le idi v Žalec, pa se boš prepričal, da ne. Ako hočeš iti v krčmo, se ti „zur krone“ pokaže; misliš: pa grem v štacuno, ali ni štacune, je le „Manufactur- pa Landesproducten-Geschäft“; hočeš iti h krojaču, ali ni ga; tam je „šneidermeister“ tudi „špenglerja“ pa „šlo-sermeistera“ bodeš našel; ali ni to vse nemško? Ali ako si pazen in hočeš paziti na govorico ljudstva, tedaj boš na vse svoje začudenje moral slišati, da slovensko govorijo. O sveti Bog, bodeš vzdihnil, to je pa narobe svet! Ljudstvo slovensko, a napisi nemški. Moj dan, na celem svetu pač tega ne vem. Povsod je vse po narodu. Na Nemškem čital sem vse povsod le nemške napise; na Madjarskem vse madjar-

ske: na laškem vse Laške. Nikoli nikjer pri drugem narodu nisem videl slovenskih: a tukaj na trdo slovenski zemlji, tu so napisi nemški! Ali ni to norost? Potem pa se moško postavijo in rečejo: Slovenci smo. Ako ste Slovenci, pa pokažite to javno, pred vsemi ljudmi; ali vas je morda sram, da bi imeli slovenske napise? Ako vas je sram, sram vas bodi! Kaj neki morejo tuje misliti o nas Slovencih, ker tako sami sebe smešimo! Smejejo se nam, pa je. Pa to ni le samo v Žalci; saj tudi v Žalci najdeš „pivarno“; tudi povsod drugod po vseh trgih in mestih na slovenskem Štajarji ni boljše; kamor koli greš, povsod enaki stari greh. Pa pravijo: e kaj; naj bo napis, kokoršnji hoče, da sem le jaz Slovenec! Ali čuj, ako bodem jaz nosil nemški trak, pa bodem trdil, da sem Slovenec, ali mi ne bode vsak v lice plunil? Ako hočemo Slovenci biti in tudi kot taki spoštovani biti, ne smešimo sami sebe; pokažimo, da stanuje todi v resnici slovenski rod; proč toraj z vsemi nemškimi napisi po Slovenskem!

Iz Maribora. (Nekaj za posle.) Nekaj posebnega in skoraj čudnega moram poročati, kar denešnji — zlasti po mestih — redkokedaj doživimo. V Mariboru je pri g. baronu G. L. več let služila deklina iz poštene kmečke hiše v Slov. goricah. Bog jej pošlje ženina in zdaj se je omožila. Toda to ni kaj čudnega, da se je omožila, saj se to tudi drugim dekletom nagodi, pa to je bilo jako lepo, da gospa baroninja deklina ni pustila iz svojega hrama do tiste ure, ko je šla nevesta pred altar, in da je sama baroninja že cele tjedne skrbela za gostovanje in je tudi bližje rodbini služila imenitno gostijo. Baron in baroninja sta se sama gostije vdeležila in sta presrečni nevesti tudi napivala ter jej vso srečo želela. Ravno zbog tega pa, ker skrbi gospôda za svojo družino, kakor za otroke svoje, zato pa jim ni treba poslov iskati, ampak silijo jim v hišo, če je kakšna služba prazna in če kateri mora oditi, kakor sedaj nevesta, gre s solznimi očmi od hiše. Taka je res prava, krščanska gospodinja, ki ima svoje posle kakor svoje otroke in ne, kakor sužnje. In tak je res plemenit gospodar, od katerega bi se drugi, ki za svojo družino nimajo nikdar prijazne besede, lahko kaj naučili. — Pri sladkem vinu je gostom prišla dobra misel, da hočejo za dijaško kuhinjo nekaj zložiti. Precej je položila g. baroninja cekin, g. baron pa dvajsti srebrnikov in oni drugi gostje so nabrali 6 fl. 40 kr. Živili!

Iz Slov. Bistrice. (Ženitovanje.) Ker se je pričel čas ženitovanj, zato se je priredila lična knjižica pod naslovom „Ženitovanje“. Ta „ženitni običaj“ je izšel pred nekaj leti v „Slov. Gospodarji“, potem pa v knjigi „Črtice“, katero je izdala Matica Slovenska v Ljubljani. Ker

pa ni bilo tako moči dostim s tem delcem ustreči, zato je bil pisatelj te knjižice od mnogih opominjan, da bi ta „ženitni običaj“ v posebni knjižnici dal tiskati. Po prvih dveh natisih se je slednje čase dosti popraševalo, zato se je zopet priredil ves predelan tretji natis. Slovenci, sezite zopet po tej knjižici! Ko bode ta iztis po večjem razprodan, imam zopet priredjenih nekóliko okroglih pesmic in druge nedolžno-šaljive tvarine, da se bode v četrti natis knjižici pridjalo, poštenim Slovincem za dobro voljo, tudi poduk in kratek čas. Slovenci, sezite torej po tej mični, lični knjižici, katera se dobi v tiskarni sv. Cirila v Mariboru samo za 15 kr., po pošti pa 18 kr. Da bi ta knjižica ceneje med ljudi prišla, zato je želeli, da bi čč. gg. duhovnici in drugi rodoljubi za svoje farmane in okoličane v večjih zavojih iz tiskarne sv. Cirila knjižice naročili. Tedaj še enkrat: sezite, Slovenci, po tej knjižici, da bote imeli na ženitvah pošteno razveseljevanje in kratek čas. St.

Od Velike nedelje. Dne 18. t. m. šel je Franc Pevec, sin iz Runča, Velikonedeljske župnije, s svojim tovarišem, nekim viničarjem, na Stanovskem vrhu v les sekati drv. In sicer sta se bila pogodila za plačo od sežnja. Ko sta podrla neko bukev, palo je drevo takó nesrečno na tla, da je zadelo deblo Franca Pevca ter ga popolnoma pomandralo tako, da je drugi dan previden s sv. zakramenti umrl, njegov tovariš, kojega je samo vejevje zadelo, ni toliko dobil, vendar pa bo tudi on nekaj časa postelj varoval. In isti dan je v Litmerku, komaj jedno uro oddaljenem kraju od prve nesreče, podiral neki drvar tudi drva v lesu ter ravno tako nesrečno podrl, samo s tem razločkom, da je bil takoj, ko ga je drevo zadelo, mrtev ter ni imel časa za sv. izpoved. V resnici čuden slučaj, dve tako jednaki nesreči v jednom dnevu!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Na Dunaji je bival te dni princ Aleksander Battenberg, poprejšnji knez Bolgarski. Svitli cesar so princá častno vzprejeli ter so ga tudi v gostje povabili. Svet ugiblje, česa je kje princ iskal na Dunaji. — V sredo, dne 30. januarija bode prva letošnja seja v drž. zboru. — Škof v Krakovem. ima poslej čast kneza ter nosi ime „knezoškof.“ — Našim prenapetim Nemcem še ni zadosti huda „Tagespost“, v Gradci izhaja sedaj po novem letu nov tednik, „Deutsches Volksblatt.“ Kdor ne bere tega lista, tak ne ve, kaj se pravi „nemški narodnjak“. Sam večni Bog nas naj obvaruje, da ne pride gospôda te vrste k zeleni mizi! Kdor ne govori nemški, temu pojde tačas gotovo za jezik; kar izdère mu ga kak tak narodnjak. Beli kruh je, kakor zatrjuje

„D. W.“, tudi samo za Nemca, zato ne sme noben drug otrok reč v srednje šole, kakor le nemšk! — Koroški poslanec, dr. Luggin, že bobna na vojsko zoper predlog slov. drž. poslancev gledé spremembe volilnih okrajev. Ravno ta mož pa je priča, da je treba take spremembe, sedaj bolj, kakor le kedaj. Mož ne pozna na Koroškem slov. ljudstva, kakor za to, da ga stavi na smeh. — Ljubljana dobi spomenik pesnika Val. Vodnika, vlije ga neka tovarna na Dunaji, Črnomelj pa pripravlja enak spomin pesniku M. Vilharju. — Družba sv. Cirila in Metoda izda v kratkem novo knjigo, „Rudolf Habsburški, praded naše cesarske rodovine.“ — Iz Amerike se je vrnilo 227 oseb v Gorico, sirote vedó sedaj, da ni vse zlato, kar se sveti, doma je le domá. — Čitalnica v Kviškem pri Gorici ne napravlja plesov, ampak shode, na katerih so podučljivi govori. To zasluži posnemanje. — Mesto Trst se pripravlja na to, da si izposodi 11 milj. goldinarjev. Vsa je podoba, da se izpozna starešinstvo na dolgove. — Dalmatinski poslanci dež. poslanci niso zadovoljni s sedanjim ces. namestnikom in pravi se, da ima g. pl. Pavič, svoje dni c. kr. okr. glavar v Mariboru, veliko upanja, da pride na to mesto. — Z Zagrebu se je ustrelil mestni podžupan, J. Kalabar. Mož je ogoljufal ljudi za 50.000 gold., potem pa je segel po sevolverji. Take reči so sedaj po mestih že skorej navadne. — Madjarski dijaki v Pešti in v Požunu se vzdigujejo zoper novo vojaško postavo, to pa že bojda ne več tako, kakor še dopušča to postava. Pravi se, da se vsled tega ces. dvor letos ne preseli v Budo, kakor je bilo sicer v navadi. — Drž. zbor ogerske skupine se je udal vladi ter je vsprejel brez vsake spremembe vojaško postavo. Tisza je vendar-le močó mož.

Vunanje države. Od zanesljive (?) strani se sliši, da je dognana pogodba med sv. Očetom in ruskim carjem. Trije novi škofije za rusko-poljsko kat. cerkev so že tedaj, če je resnica, potrjeni, med njimi je nadškof v Vilni. — V mestu Casola pri Raveni so se podrle štiri hiše, ker se je zemlja pod njimi pogreznila — V Milanu, glavnem mestu svoje dni avstrijske Italije, je bil une dni nek shod raznih ljudi. Na njem jim je bojda bilo na tem, da bi našli pot — do mirú na celem svetu, toda ta shod je le pokazal, da so bili na njem ljudje, ki bi radi vse postavili — na glavo. — Na Francoskem še jabelko ni zrelo, to se pravi: doslej še životari republika pa se vidno bliža svoji smrti. Ljudstvo, kakor je francosko, pač ni za republiko. — Kdo zmaga v Parizu, Bou langer ali Jacques, še ni moči reči. Dela se za oba, na večih krajih mesta že celo s kolom in pretepi niso več redki. — V anglijskem drž. zboru, ki se snide še le sredi februarja, pride

v razpravo načrt postave, vsled katere se odpusti dolžna zakupnina tistim kmetovalcem na Irskem, ki je ne bi mogli plačati. No nekaj je, toda ubogo malo, katol. irsko ljudstvo je potrebno in zasluži več. Kakor da še ni Nemóija do vratú v orožji, sliši se, da ima premalo topov ali kanonov in tedaj se ve, da bode treba, da si taciéh brž brž pripravi. — Ruska carinja je bolna, to pa sem od one nesreče na železnici pri Borkih. Da se ozdravi, pojde k malú v Neapel, ali kam drugam, samo da spremeni bivališče. Minister notranjih zadev, grof Tolstoj odstopi, doslej je veljal pri carji veliko. — Naša sosedá, Rumunija še se kuja zoper Avstrijo ter ne mara skleniti z njo trgovinske pogodbe. Našim trgovcem posebno na Dunaji, je to na veliko škodo, toda krivi so si je sami, ker so bili prej judje, t. j. pošiljali so stvari doli, ki so bile vse, samo poštene malo. — V Bolgariji si vtrjuje princ Koburški, ali bolje rečemo, njegova mati, princesinja Klementina, mu vtrjuje vlado, ali to gre prav po času. V časih je celo podoba, da je voz obtičal. — Nihče ne zna, kako dolgo še ostane sedanje srbsko ministerstvo, kajti skupščina ali drž. zbor ne mara za može, ki so v tem ministerstvu in za kralja ne znamo, je-li še za-nje. — V Carjem gradu je umrl šaik-ül-islam, mož, ki je po turški veri nekak najvišji sodnik in škof vkup. Če gre za pravo, pa ni niti sodnik, niti, če tudi le turški, duhovnik. Kedar nastane prepir v sodnijskih in duhovskih rečeh, tedaj ima šaik-ül-islam zadnjo, odločilno besedo in za to ima tak veliko moči v svoji roki. — Na Grško sili iz naše države delalcev, češ, da dobijo dela pri tamošnjih železnicah. Stvar pa ni resnična in zato svariyo naše gosposke, naj se nihče ne da zapeljati, da gre doli. — V Afriki je sedaj nekam bolj tiho, ali vsaj izve se od onih krajev sedaj le malo in kar se izvé, nima veliko resnice.

Za poduk in kratek čas.

Božična zvezda.

(Resnična dogodba.)

(Dalje.)

Po štiridnevni vožnji pridrdramo pred Pariz . . .

Sv. Božični čas se bližuje. Videl sem tovariše svoje, kakó v domovino liste pišejo, a od tamkaj prihajajo po pošti številni zabojčki z raznimi darili — ljubezni . . . 24. gruden nastopi v gosti megli. Imeli smo počitek. Povsod pred hišami so postajali vojaki, tobak so puhali in se šalili. Govorili so ponajveč o sv. dnevu in domovini . . . V tem me pokliče naš častnik, vprašajoč, ako sem voljen pomagati pri lepotičenji za sv. Božični praznik. Z veseljem

sem pritrdil. Vzame me s seboj v neko „barako“, ki nam je imela služiti za praznično dvorano. Znotraj smo takoj lepo osnažili in postavili na sredino jelkovo drevesce za „Božičnico.“ Z veseljem smo to pripravljali in po možnosti olepotičili. Potem odpremo zabojček, kjer so bile pečene vsakojake zvezdice in druge reči. Spekla je mati našega častnika. Te podobe iz kuhinje so imele priti na drevesne vejice, a nismo imeli sukanca, da bi te stvari privezovali, necega fanta poprosimo, da je šel k našemu vojaškemu šivarju po sukanec.

V pol uri nam prinese . . .

Takoj začnemo privezavati. Sedaj še poiščemo „krožec“, katerega razdelimo v majhne svečice; a imeli smo pri tem opovire svečice na nagnjene vejice pritrditi, vedno se okolo sučejo zibajóče reči. Morali smo iz „drata“ napraviti v drevesce svetilnik. Posreči se, „Animus tamen omnia vincit“, je dejal častnik, ki je rad svetil s svojo latinsko lučjo pred nami pristoljci. Konečno sem izrezljal iz lepega papirja krasno zvezdico — in jo pritrdil na vršič drevesca. Sedaj izložimo k drevescu prelepe darove, ki so prišli na nas iz domovine . . . Nek francoski častnik je dejal: „Odkod imate tako srčnost, da skoraj pred obličjem bridke smrti drevesce lepotičite, in ostrí vojaki, mislite, bodo imeli veselje nad tem drevescem?“

„Izvestno!“ je odgovoril naš L. v francoščini, „videti bi morali danes zvečer, naši vojaki se bodo veselili kakor otroci. In tedaj tukaj v tuji deželi, v sili in nevarnosti — misli vsak na domovino svojo, zna izvestno, da domá ravno takó hrepeneče nanj mislijo stariši, sestre, nevesta ali celo zvesta žena in ljubko detetce; ker med nami je veliko pozakonjenih vojakov. In ako jamejo danes zvečer granate na nas frčati, bi vendar-le nijeden si ne pustil kratiti sv. Božiča.“

„C'est curieux!“ je odgovoril Francoz, in major je ž njim odšel.

Sedaj smo priredili sedeže za slavnostni večer. Potem je L. videl, da je vse v redu, in smo smeli oditi in izostati do večera. Vrata se zapró.

(Dalje prih.)

Smešnica 4. „France“, reče dekle, 5 let staro, bratu. ko ta pride iz šole, „France, tebe pa čaka, rekli so mati, brezovka. Povej mi, kaj pa je to, brezovka?“ „Oj“, odgovarja France po časi, prijema se nekje zadej, „oj, to ti je mala metlja, z njo se pometa po — zadnji hiši.“

Razne stvari.

(Cesarjev dar.) Nj. veličanstvo, svitli cesar je daroval „Sav. sokolu“ v Mozirji 60 fl. Kakor je znano, je to društvo v novem času tudi ognjegasno društvo.

(Odlikovanje.) Preč. g. Jož. Jeraj, kn. šk. kons. svetovalec, oskrbnik Celjske dekanije in župnik v Žalci, je dobil od Nj. veličanstva dostojanstvo čast. korarja stolne cerkve v Mariboru.

(Premeščanje.) G. Ljud. Perko, doslej c. kr. okr. sodnik v Žužemberku, pride na enako mesto v Šmarji pri Jelšah.

(Imenovanje.) G. Jos. Leskovar, doslej nadučitelj na Gornji Polskavi, dobi mesto nadučitelja v Hočah.

(Novi most.) Most, ki veže pri Ormoži Štajarsko s Hrvaško, je gotov in od srede v zadnjem tednu gredó že tudi vozovi čez-nj.

(Občni zbor.) V nedeljo dne 27. januarija ob 3¹/₂ uri popoldne ima Ormoška čitalnica svoj letni občni zbor. Na dnevnem redu je 1. Poročilo predsednikovo o preteklem letu; 2. Poročilo blagajnikovo; 3. Volitev društvenega vodstva; 4. Predlog odbora o preinačenji pravil; 5. Slučajni predlogi; 6. Na večer prosta zabava.

(Bralno društvo „Edinost“ v Središči) bode imelo v nedeljo, dne 27. januarija t. l. ob 6. uri zvečer v gostilni g. Sanjkoviča svoj letošnji glavni zbor s tem-le vsposedom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika o društv. delovanju v pret. letu. 3. Poročilo denarničarja. 4. Volitev treh pregledovalcev računov. 5. Volitev predsednika in 6 odbornikov. 6. Vplačevanje društvenine. 7. Določba časnikov za leto 1889. 8. Predlogi in želje posameznih udov.

(Vabilo.) Kmetsko bralno društvo pri sv. Lovrencu ob kor. žel. priredi, dne 27. jan. t. l. v gostilni g. Pernata veselico s sledečim vsposedom: 1. Planinska roža. 2. Poročilo tajnikovo in denarničarjevo. 3. Volitev novega odbora. 4. Na lipici zeleni. 5. Govor, govori drd. Jož. Rakež iz Gradca. 6. Moj dom. 7. Prednašanje. 8. V tihi uoči. 9. „Zakonska sol“ šaloriga. 10. Prosta zabava in ples. Začetek o 4. uri popoldan. Vstopnina za osebo 30 kr. K tej veselici prav uljudno vabi Odbor.

(Štrajk nove vrste.) Kakor je znano, pravi se štrajk to, kedar se delalci branijo delati pri kom, ki jih ima sicer na delu. V Celji pa je napravil mestni župan štrajk ter se je odrekel za toliko časa predsedništvu v mestnem zastopu, dokler se nekateri gg. odborniki ne poboljšajo ter ne sprejmejo vsega, kar želi g. župan. No tedaj . . .!

(Popravek.) Iz zanesljive roke se nam poroča, da pri sv. Marjeti nižje Ptuja ni osepnic in torej tudi šole niso zaprli. Nam je ta popravek seveda ljubši, kakor nam je bilo prvo poročilo.

(Drž. zbor.) Mesta Maribor, Slov. Bistrica, Ptuj, Ormož, trgi sv. Lenart, Marenberg, Muta, Ljutomer in Središče so sedaj na vrsti

da si izberó novega poslanca v drž. zbor. Dolej niso imeli sreče z nobenim poslancem, sedaj se jim ponuja dr. G. Kokoschinegg, odvetnik v Gradei. Samo po sebi se razumeje, da takemu možu, ki piše svoje ime, kakor ta Graški odvetnik, ne more nobeden Slovenec dati glasú.

(Smrtna kosa.) Pri č. šolskih sestrah v Mariboru je umrla, dne 23. januarija č. s. Frančiška Sedlar. roj. dne 10. septembra 1850 pri sv. Pavlu v Savinjski dolini, sestra pa od leta 1869. Naj počiva v miru!

(Obč. odbor.) Pri sv. Trojici v slov. gor. so ti-le gg. v obč. odboru: Ferd. Golob je župan, obč. svetovalci pa so: Karol Kirbiš in Karol Steinbauer, in odborniki: Jož. Šabeder, Jože Klemenčič, Jož. Friš, A. Kranjc, Jože Čuček in Al. Vogrinec. Ljudstvo pričakuje od njih, da ravnajo vestno in kakor je prav, z obč. premoženjem in tudi mi ne pustimo teh mož izpred oči. O svojem času še izpregovorimo že kaj o njih.

(Za dijaško kuhinjo v Mariboru.) Darovali so: C. 1 fl. 46 kr.; gosp. Jož. Zelenik odgojitelj v Kardašovi-Rečici 10 fl.; visokorodna gospa baroninja Goedel-Lanoy 5 fl.; veseli gostje pri gospodu baronu Goedelu 6 fl. 40 kr. Bog plati!

(Duhovske spremembe.) V torek, dne 22. januarija je umrl č. g. Anton Dvoršek, kn. šk. duh. svetovalec in župnik pri sv. Vidu tik Planine. Rajnci je bil župnik pri sv. Vidu od leta 1849. tedaj blizu 40 let. Provizor župnije pri sv. Vidu je č. g. Fr. Korošec, ondašnji kaplan. Č. g. Jož. Atteneder, kaplan v Vidmu, je prestavljen za kaplana na Pilštanj. Kaplanija v Vidmu in pri sv. Vidu ostanete prazni.

Listič uredništva. G. A. S. v P.: Bode nam ljubo, samo nikar prepozno! — G. J. K. pri B.: Tako ni prav! — G. L. Fr. na T.: Imejte zaupanje; če kaže in pride v list, tedaj ne izvè živa duša za Vaše ime. — G. Z. P. v M.: Gospodarske izkušnje, če so nam ljube? Le ven z njimi! Za besedo ne bode si v skrbi!

Listič upravništva. G. E. Za leto 1888.

Loterijne številke:

V Gradci 19. jan. 1889: 18, 74, 2, 45, 29
Na Dunaji " " 88, 58, 70, 26, 73

Posestvo

V trgu Vojniku se proda hiša z 4 izbami in z gospodarskim poslopjem, vse z opeko krito in v prav dobrem stanu zarad smrti iz proste roke prav po ceni in z dobrimi pogoji. Zraven sta dva vrta, dve njivi, lep sadovnik, vinograd in gozd. Sodnijska cena znaša 2200 gld.

Več drugo povè g. doktor Filipič, advokat v Celji, ali pa Mica Fais, posestnica v Dolgi-gori, fara Sladka gora, pošta Loče. 1-2

Oznanilo.

Deželni okrajni in občinski zdravnik, do-služeni pomočni zdravnik v hiši za blazne v Feldhofu pri Gradei, bivši višji zdravnik pri c. kr. brambovcih in zaprisežen c. kr. sodnij-ski zdravnik

Dr. Adolf Samitz

v Gutštanji na Koroškem naznanja, da zdravi vse bolezni na živcih, gla-vobol, posebno pa bolezni v želodci z najbolj-šim uspehom. Stanuje od 15. januarija 1889 pri gospej Uršuli Streicher in bode tam imel naprej v prvem nadstropji, potem pa v spod-njih hišah celo novo lekarno.

Ure za posvetovanje: Od 8—12. ure in od 1—6. ure. Ako je sila, tudi v drugih urah in po noči sem pripravljen na pomoč priti. V spo-mladi in poletji zdravljuje pa vsako nedeljo v svojem hramu v Eberndorfu na Koroškem.

V Gutštanju na Koroškem,
dne 8. januarija 1889.

Dr. Adolf Samitz,

c. kr. sodnij. zdravnik in grajščak.

2-3

1-3

„Kmetovalec“

je edini slovenski, gospodarski list s po-dobami. „Kmetovalec“ izhaja dvakrat na mesec na celi poli. „Kmetovalec“ prinaša poljedelske, živinarske, vinarske in druge članke, gospodarske novice ter daje naročnikom svojim dobre gospodar-ske svete. „Kmetovalec stoji na leto 2 gld., za gg. učitelje in knjižnice ljudskih šol pa le 1 gld. Naročniki, ki vstopijo med letom, dobé vse izišle številke tistega letnika.

KMETOVALEC.

lubarna gospodarski list s priloge „Vrtnar“.

Uradno Glasilo

za kmetijsko in vinogradniško strokovno literaturo.

Družba G. E. v Ljubljani, tiskarja.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

Redna cena 2 gld. letno, 1 gld. štiri letno, 1/2 gld. šest letno, 1/3 gld. deset letno.

„Vrtnar“

je list s podobami, ki prinaša sadjarske in sploh vrtnarske članke. „Vrtnar“ izhaja dvakrat na mesec. „Vrtnarja“ dobé naročniki „Kmetovaleca“ zastonj.

Naznanilo.

S tem se naznanja, da se je cena za ameriške trse, kateri se oddajo na deželni sadje- in vinorejski šoli pri Mariboru (in kateri se ne dajo okužiti) znižala na 5 gold. za tisoč in na 60 kr. za 100 trsov za naročnike iz Štajarskega.

V posebnih slučajih zamorejo tudi ubogi posestniki, kateri dokažejo po spričevalu od okrajnega odbora potrjenem svoje uboštvo, ob enem pa tudi, da imajo vinograd, take trse dobiti brezplačno v omenjenem številu.

Potovalni učitelj na deželni sadje- in vinorejski šoli bode pripravljen na zahtevanje podučevati o rejenju in požlahtnjevanju takih trsov, ako treba, na dotičnem kraju.

V Gradci v januariju 1889.

Od štajarskega deželnega odbora.

Podučiteljska služba

na trirazrednici pri sv. Marjeti poleg Ptuja, IV. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem se tudi provizorično in takoj umešča.

Prosilci naj svoje prošnje do 20. svečana t. l. pri krajnem šolskem svetu vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuji,
dne 21. prosinca 1889.

Predsednik.

V najem se da mlin in kamenarnica,

Oskrbništvo Ptujkega minoriškega konventa fare Majšpaške da v najem za 3 leta od 15. februarija t. l. za letino 300 gld. mlin na kolesa v Dravinji, pri katerem je tudi tolkača za kašo in preša za olje. Tudi se da v najem več kamenarnic, v katerih je izvrstno kamenje za zidanje, katere so komaj 10 minut oddaljene od glavne ceste Ptuj-Rogatec in 1½ ure v Poličane in Ptuj, za 10 let od 1. februarija 1889. Več pové oskrbnništvo. 1-3

Iz slovečega Konjiškega vina lastnega pridelka destilirano

KONJAK

je dosedaj edino izkušeno zdravilo pri protinu, revmatizmu, trganju v udih, ohromenju, ranah vsake vrste, če lasi izpadajo, boleznih v glavi in zobeh itd.

Steklenica po 60 kr. in fl. 1.20 s podukom, kako se rabi.

Stari konjak po zdravnikih priznan kot izvrstna pijača in zdravilo za vse želodčne in nalezljive bolezni, se posebno priporoča rekonvalescentom, steklenica po 1 gld. 50 kr. Kdor naroči 4 velike steklenice, dobi vse franco in z zabojem vred.

Razpošiljatev se vrši na vse poštne postaje po

Benedikt Hertl-ovi

graščini na Goliču pri Konjicah
(na Spodnjem Štajarju.)

2—52

Otvorjenje štacune.

Usojava se, častitemu občinstvu uljudno naznaniti, da sva odprla v torek, dne 15. januarija t. l. na tukajšnjem trgu **gospeske ulice hšt. 8,**

štacuno za sukнено, rokodelno in platneno blago

na veliko in drobno

pod sodnijsko vknjiženo tvrdko

HEUMEYER & PICHLER.

Naju izkušnje, katere sva si pridobila v največih tovarnah in tudi na tukajšnjem trgu, kakor tudi gmotne razmere podpirajo naju, da lahko ustrezeva vsem tirjatvam.

Prosiva torej p. n. občinstvo, naj nama nakloni svoje zaupanje in lahko je uverjeno, da bode vedno najina skrb svojim kupcem prav in v redu postreči.

S spoštovanjem

HEUMEYER & PICHLER.

2—3

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 4. šte. „Slov. Gospodarja“.

L. 1889.

24. januarija.

Štev. 1.

Rokodelske zadruge in njih pravila.

Gotovo je, da premore društvo več, kakor pojedini človek in zato se napravlja v naših dneh veliko društev, more biti več in tacih, ki bi jih ne bilo treba. Ali nekaj tacih je sedaj treba in zapoveduje jih celo drž. postava. O njih beremo v „Dol. Nov.“ prav podučljiv sestavek in za to ga podamo našim bralcem v naslednjih vrstah Utegne jim ustreči.

Pravila obrtnih zadrug so sicer izdana v slovenskem jeziku, vendar niso posebno jasna. Težko jih je umeti izobraženemu človeku, še težje navadnemu rokodelcu, ki nima časa premišljevati in pretresovati jih. Obsegajo postavne določbe in opirajo se na obrtno postavo; zato ni lahko njih jedra izpoznati tistemu, kateri tega zakona ne pozna. Vrh tega so pravila obrtnih zadrug sestavljena v precej zamotani slovenščini. Ker je med našimi bralci veliko rokodelcev in drugih obrtnikov, zato hočemo povedati poglobitnejše določbe iz pravil rokodelskih zadrug.

Najprvo moramo poudarjati, da je sleherni rokodelec in obrtnik že sam po sebi ud ali član ene ali druge zadruge. V to ga veže že postava; nijeden rokodelcec se temu ne more in ne sme odtegniti. Sleherni rokodelcec bode moral torej v eno ali drugo obrtno zadrugo nekaj plačevati. Koliko? To določijo pravila, katera se morejo pa poljubno izpremeniti. Pri nekaterih zadrugah je n. pr. določeno, da mora sleherni obrtnik plačati 1 goldinar pristopnine enkrat za vselej, potem pa še vsako leto toliko, kolikor se sklene pri obnem zboru, t. j., kedar se vsi rokodelci, vsi udje zadruge k posvetovanju zberejo. Pri teh letnih doneskkih pa naj ne bodo vsi družabniki enako obloženi, ampak ta letni donesek naj se ravna n. pr. po davku, ki ga obrtnik plačuje, recimo 10 odstotkov od patenta. Rokodelski mojster torej, ki plačuje davka 8 gld. od svojega obrta, plačeval naj bi tedaj na leto v zadrugo po 80 kr. Po obrtni postavi naj bi tudi pomočniki rokodelski nekaj plačevali, recimo po 3 kr. od prislužnega goldinarja. Tudi učenci naj bi donášali v blagajnico rokodelske zadruge, in sicer naj bi nekaj vplačali, kedar v nauk stopijo in kedar iz nauka izstopijo.

Namen zadrug je torej nabirati nekaj denarja v zadružno kaso. Cemu pa bode ta nabrani denar? Porabi naj se v prvi vrsti v to,

da se bodo ž njim podpirali oboleli rokodelski pomočniki in učenci. Drug hvalevreden namen rokodelskih zadrug je ta, da se napravijo prenočišča za potujoče rokodelce. V večjih mestih imajo že od nekaj taka prenočišča, zato naj jih novo oživljene zadruge v smislu svojih pravil napravijo še v majhnih mestih. Tudi v njih naj bodo gostilne določene in plačane od zadruge, da bodo v njih dobili potujoči rokodelci brezplačno ležišče ali še morebiti kako drugo podporo.

Naloga zadrug bode tudi v tem, da se bode pazilo na mojstre, kako učé svoje učence in kako gledajo na njih obnašanje. Zadruga sama bode imela vse zapisano, koliko učencev in pomočnikov ima mojster. Ona bode pazila, da bodo učenci v šolo hodili, pazila in zapisovala, kedaj je učenec stopil k mojstru v nauk, in zapisala, kako sta se učenec (njegovi starši) in mojster zastran učenja pogodila. Kedar bode se izučil fant, prepričala se bode zadruga o tem, in dala z njegovim mojstrom vred fantu, t. j. pomočniku izučno pismo. Ako bode zadruga zapazila velik nered pri tem ali onem mojstru, smela bode tudi kazen nalagati na korist zadružni kasi. Pri iztirjevanji kazni bode zadruga na pomoč naprosila c. kr. okrajno glavarstvo. Zadruga bode tudi lahko pazila, da ne bodo obrti izvrševali taki, ki niso udje zadruge, torej taki ljudje, kateri niti davka ne plačujejo.

Sleherno premembo pri obrti treba bode zadrugi naznaniti; recimo, ako kdo pomočnika odpusti, ali pomočnika dobi, vse to mora zadruga vedeti. Ona bode tudi pazila na to, da bi kateri mojster ne imel preveč učencev, katerih bi ne mogel radi tega dobro naučiti. Zapisovala pa bode zadruga tudi vse one pomočnike in delavce, kateri bodo dela iskali, in gospodarje, ki bodo po delaveih povpraševali.

Dolžnost zadruge bode tudi ta, podpisovati delavske knjižice rokodelskih delavcev, kar je do zdaj delalo le občinsko predstojništvo. Načelnik zadruge bode moral enkrat v letu sklicati vse ude, vse njemu izročene rokodelce, da se bodo posvetovali o teh in družih zadevah, katere spadajo k obrtnim koristim. Može pa, kateri so voljeni v odbor ali starešinstvo, moral bode pa načelnik večkrat med letom vabiti k malim sejam.

Načelniku zadružnemu bode dalo to sicer

dosta posla, a on je dolžan to izpolnjevati; te dolžnosti mu ne nalaga samo njegova čast, ampak tudi postava, katero pomaga izvrševati v korist svojim tovarišem, rokodelcem, ki so v združnem obsegu. Niso na robe take zadruge!

Trtna uš.

(Spisal Anton Božič.)

Gotovo si že, dragi bralec, bral a če vže bral ne, vsaj slišal praviti o trtni uši (Phylloxera vastatrix) in o neprecenljivih škodah, katere ta mala, prostemu očesu skoro nevidljiva živalica vinogradom prizadeva.

Neverjetno si menda namignil z ramenoma, češ, ako je stvarica tako majhna, ni mogoče, da bi narejala v vinogradih takih ogromnih škod. A vendar je temu žalibog tako! Tudi med učenjaki, ki so vse svoje moči gospodarskim znanostim in vedam posvetili, vladale so s prva razne misli, da ta strašna uničevalka vinogradov ni tako nevarna, da bi imela na vinograd kak znaten posledek. Žalostne izkušnje kasnejših let so pa jasno dokazale, da ne dobra gnojivta, ne najboljše obdelovanje vinogradov, nič ne more te prave šibe božje za vinogradarja kaj zdatno opovirati, še manj pa uničiti in popolnoma zatreti. Razpisovale so razne vlade dobre nagrade onemu, kateri bi iznašel gotovo sredstvo za uničenje tega trtnega sovražnika; a dosedaj se še žalibog ni nobenemu učenjaku posrečilo takega sredstva izumiti.

Oglejmo si torej, dragi bralec, natančneje to živalico, njeno kvarljivo delo in zgodovino.

Trtna uš je jednaka po podobi listnati uši (Aphida), katera se na konci mladik pri sadnem drevju nahaja in katero po nekaterih krajih tudi „grinto“ imenujejo; samo v tem se razločuje, da je veliko manjša. Na glavi ima dve tipalnici in rilček, katerega vbode na naj nežnejšem delu v koreninico trsa, ter tako sesa in mu odteguje sok, kateri bi imel iti po vseh njegovih delih, ter ga krepiti v razvoji in rodu. Dalje ima šestero nožic in tudi peroti dobi s časom. Ta živalica zleže drobna žoltkasta jajčka, katera se le z najostrejšim drobnogledom vidijo, ona pa s časom počrniijo. Odlikuje se posebno po svoji plodnosti ali rodovitnosti, kakor skoro nobena druga žival. Jedna sama trtna uš ženskega spola zamore od spomladi do jeseni od 25 do 30 milijonov mladih zarediti.

Trtna uš leže jajčka v podobi kolobarjev na koreninah trsovih. Ko so iz teh jajček prilezli mladiči, brzo poiščejo najprikladnejih mest na korenincah, ter ondi zabodejo svoje rilčke pod lub in tako pričnejo svoje kvarljivo in pogubonosno deo. Okoli meseca julija dobé nekatere izmed teh uši perotnice. Ko jim te popolnoma dorastejo, kar se navadno zgodi najdalje do meseca septembra, prilezejo iz zemlje na dan,

ter se najraje zbirajo na listji, in sicer na spodnji strani. Te uši imajo prav za prav nalogo, širiti svoj zarod dalje in dalje s pomočjo svojih perotnic, pri tem jim tudi vetrovi zdatno pomagajo. Ako prileté tako, bodi-si same ob sebi, bodi-si da jih prinese veter, oplemenijo se in razvijajo se sopot naglo še v neokuženem vinogradu, deloma na površji, deloma v zemlji.

Vinograd, kateri je od trtne uši napaden in okužen, v prvem letu še ne kaže nobene premene, posebno ako je dobro gnojen in obdelan. Dokajkrat bi se še znabiti lahko pomagalo onesrečenemu vinogradu in s tem celemu okraju, celi deželi, da bi se takoj v začetku zapazila ta škodljivka. Dobro in koristno je torej vinogradniku večkrat v letu na raznih krajih posamezne trse odkopati ter pazno pregledati koreninice. Trs v navadnem zdravem stanu ima zdrave in lepo razvite koreninice, med tem ko ima trs napaden od trtne uši hrapave in nekako zatekle koreninice.

V drugem letu, posebno pa v tretjem, že začne vinograd očividno hirati. Že meseca maja počne listje žolteti ter se po malem sušiti, in meseca julija že do skoro odpadati. Ker je listje prepotrebno za živež vsake rastline, posebno pa trsa, zato ni čuda tedaj, da se mladike ali rozge tudi popolnoma razviti ne morejo, marveč tako rekoč nekako zastanejo, koža se jim grbanči in tako le na pol životarijo. Grozdje, ako ga je kaj, je nepopolnoma razvito, nekatere jagode dozorevajo, spet nekatere odpadajo in spet druge se osmodé itd. Tako še trs životari k večjemu par let in ondaj umrje popolnoma. Ako se tak trs izkopa, opazi se, da je vse korenje močno poškodovano in po vsem gujilo.

(Dalje prih.)

Državna sadna razstava.

Spisuje F. P—k.

(Dalje.)

Sadna razstava na Dunaji je bila največja, takošnje še poprej ni bilo na svetu. Slednjič sem obljubil, da še bom razlojnik in sušilnice popisal, za to začnem s prvim.

Razlojnik natančno popisati bi še strokovnjaku sitnost delalo in ker vem, da si ga ne bode naših bralcev nobeden dal napraviti, kajti stane po moji precenitvi gotovo nad 1000 glđ. zato ga vsaj površno opišem. Razlojnik je dal grof Attens sestaviti in razstaviti. On je poprej navlašč na Francosko zvedence poslal, kjer so bojda že v rabi in po mnogem trudo se je ta sestavil, prvi v Avstriji. Razlojnik ima 12, na okrog na premičnih osih po 2 metra dolge in okoli 1/2 metra široke kadi, na sredini je ena kad 2 metra višje, iz te kadi se v kad po cevih pretaka ter tako mošt napravi.

Dolgo časa je pač trpelo, preden so jabelka

s strojem naribali in kadi napolnili. Čudno se mi je zdelo, da so zadnje na tak način naribali, kakor naše gospodinje repo. ne pa da bi ga bili zmučkali na mlinu, kateri to delo veliko hitreje opravlja. Večina obiskovalcev razstave se je za razlojnik najbolj zanimala in so težko čakali na to, kakošen da bo mošt. Tudi jaz sem ga okusil, ali zdelo se mi je, da je imel preveč okus po vodi. Po mojem mnenju se razlojnik ne bo obnesel; prvič stane preveč, potrebuje veliko prostora in v zribanem ali zmučkanem sadji še vedno mošt ostane in to se mora torej pozneje stisniti v stiskalnici. Mogoče, da ima razlojnik še druge dobre lastnosti, o tem se pa nisem mogel prepričati ali zvedeti. Upam, da bodemo s časom od zvedencev, kateri so razlojnik popolno skusili, zvedeli, kako se obnese.

Grof Attems bil je predsednik razstave in je za njo največ žrtvoval.

Sušilnic bilo je 17 razstavljenih, in za nje so bili velika darila razpisali. Večjidel vsi tekmovalci so imeli v zapisnikih sušilnice narisane, da se je lahko umelo, kakošnje so tudi od znotraj, kajti nekatere so bile prav visoke, celo do 5 metrov. Več sušilnic so Prusi razstavili in jih v tretja nebesa hvalili; to je že njih navada, pa zvedenci so presodili, da ima Avstrija sama boljše sušilnice, kakor pa zunanje države. To je na čast Avstriji, ter se ji ne more očitati, da pridejo vse nove dobre reči le iz Prusije. V Avstriji je grof Attems sušilnice po svojih skušnjah veliko zboljšal.

Drugi in tretji dan, t. j. 3. in 4. oktobra so začeli sušiti. Pri vsaki sušilnici bili so veliki zaboji jabelk. katera so s stroji olupili sredinek iztrebili in na kosce zrezali. Sadje za sušenje mora biti zdravo in zrelo. Nezrelo, obtočeno in črvivo sadje ni dobro za sušenje, in tudi sladko sadje ne velja, ker skuhanost ostane preveč usnjasto. Na kosce narezano sadje, namerč jabelka, hruške, koloraba itd. se mora brž, ko je zrezano v slano vodo zmetati. kajti če bi le par minut na zraki stalo, zgubilo bi svojo natorno barvo. Za na 10 litrov vode se vzame 30 gramov soli. Kdor bi sadje sušil, naj si to zapomni!

V sušilnici srednje velikosti se posuši v 12 urah po 3—400 kilogramov jabelk. Ko je bilo sadje posušeno, razstavili so ga lastniki sušilnic na ogled in poskušnjo in bilo je kaj lepo belo in okusno.

Dunajske gospé so ga občudovale in nekatere še celo poznale niso, kaj je bilo. Ko so ga okusile, kupovale so ga pridno in si ga naročale. Zdravo in belo posušeno sadje bi se lahko prodalo in gospodinje bi ga v kuhinjah gotovo obrajtale, ker se dajo iz njega različne jedi napraviti in za bolnike bi bilo kuhano zdrava pijača.

Kilogram suhega sadja velja: jabelka 80 kr. do 1 gld., hruške cele 70 kr., zrezane 60, češnje 40—70, paradižke (jabelka) fl. 2—2·40, gobe fl. 1—2, peteržilno korenje fl. 2—3, cigura pa fl. 8—10.

O pridelovanji cigure pozneje. Sušiti se da tudi hmelj, bučno seme, salata, grah, čebulj, fižol, krompir, repa itd. Posušena zelenjava se namo v skledo z mrzlo vodo napolnjeno in potrebuje 5—8 ur, preden se razmoči. Na tak način bi lahko po zimi vedno svežo zelenjavo dobili! To bi bilo le za ljudi po mestih, ki nimajo svojih kleti, na deželi si nam pa zelenjave ni treba sušiti, ker v kletéh ostane itak celo zimo, če je le redno shranjena. Sušilnice bi bile za sadje in ciguro največje važnosti in le škoda, da sliv nobena prav dobro ne suši.

Vem, da bi marsikateri vprašal, kako se napravi in koliko stane sušilnica!

Na Dunaji je prvo darilo dobila tista, ki jo je montanska družba v Gradci razstavila. Ta ima 36 les a po 1 štirjaški meter. Te visijo na štirih verigah in se premikajo navzgor. Takošnje so menda še le samo 4 v Evropi. To sušilnico na tenko popisati ni lahko, posuši v 12 urah 6—700 klg. sirovega sadja in velja dva tisoč goldinarjev. Pri nas je ne bode menda tudi nihče kupil. Največ jih je pri nas Dr. Ridervih po ameriškem načinu v rabi. Taka se lahko vidi v Mariborski vino- in sadjerejski šoli in ta je za občine in posestnike najbolja. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Očeslavca. (Ščavniško sadjarsko društvo.) Tudi lepa Ščavniška dolina si hoče postaviti trajni pomnik 40letnice našega presvetlega cesarja F. J. I. A kje in kaj bode tisti pomnik? Na prijaznem griči Kreftovem v Očeslavcih bode vrt „Ščavniškega sadjarskega društva“ in obsega celi oral rodovitne zemlje. Že pred koncem l. 1888 potrdila je visoka namestnija v Gradci društvena pravila in letos v nedeljo, dne 27. prosinca ob dveh popoldne volil se bo pod pošteno kmečko streho g. Al. Krefta v Očeslavcih pravi odbor. Kdor je prijatelj sam sebe, kmeta in naroda slovenskega, vedel bo ceniti stan tega društva dandanes, ko nam zakleti ušivi sovražnik vinskih gorice vedno bližje in bližje prihaja. Bog nas je obvaruj! Ali gorjé kmetovalcem, ko bi se trtna uš tudi kedaj semkaj na rob Ščavniške doline priklatila! Gorjé! Slovenske gorice so, kakor naravnost svet za sadje. Rodna, morska tla, lepa lega mlo podnebje pač kaj dobro vpljiva na razvoj zlahnega sadú. Sam Dunaj že se je pohvalno izrazil o plemenitosti naših jabelk in hrušk. Zatoraj možjé, gospodarji, Slovenci, Ščavničarji,

ne čakajmo, da nam narase povodenj do grla, ne pozabimo skrbeti za srečo svojo in naših potomcev! Bornih 10 kr. pristopnine enkrat in vsako leto 20 kr. udnine premore vsak gospodar, a za to bo dobival pozneje požlahtjenih drevesec po znižani ceni. Podporniki plačajo 50 kr. na leto. G. Al. Kreft prepusti ves oral zemlje za vrt brezplačno, dokler bo društvo bo društvo obstalo. Trikrat slava možu! Nad 50 udov je že vpisanih, vsi drugi gospodarji od sv. Jurija na Ščavnici, Kapele, Negove, sv. Petra pri Radgoni, sv. Antona v Slov. goricah itd. so prijazno vabljeni na svidenje, dne 27. t. m., na mnogobrojni pristop! Bog in sreča junaška!

Iz Marenberškega okraja. (Posojilnica.) Po mnogoterem posvetovanji, kako naše slovenske kmete raznih nasprotnikov rešiti, da bi ležje v sili denarja dobili, imeli smo že lansko leto zborovanje. Tega se je udeležil tudi g. Veršec, uradnik Celjske posojilnice. Sklenilo se je v Marenbergu posojilnico, ki je s Celjsko v zvezi, ustanoviti. Pravila so že potrjena in v začetku svečana t. l. se bo naša posojilnica odprla. Uradni dnevi bodo vsak četrtek, ako je v četrtek praznik, pa vselej v sredo dopoldne. Uljudno so povabljeni vsi Slovenci posebno Marenberškega okraja, da se našega podjetja vdeležijo z majhnim doneskom. Sprejemale se bodo vloge in dajala posojila na leta ali na kratek čas, kakor kdo želi. Mnogokrat pride eden ali drugi v zadrego in si ne ve pomagati. Lahko se obrne do gospoda župnika, in ako pripelje dva poroka, ki sta dobro znana, dobi priporočilno pismo in potem naj gre s poroki v posojilnico, in rado se mu bo ustreglo. Posojila se bodo dajala na pol leta, in po pretečenem obroku, ako ne more glavnice vložiti, podaljša se mu po vloženi obrestih za pol leta naprej; in tako se bo delalo, dokler glavnice ne doplača, njo pa sicer lahko tudi v manjših doplačilih odrajtuje. V enem letu lahko tedaj odplača polovico ali četrti del glavnice in polagoma se reši dolga.*) Načelništvo.

Iz Slatine. (Mrazenje.) V naši župniji je posebno veliko rokodelcev, krojačev, čevljarjev in drugih. Sedeti morajo veliko in dolgo in zato jim je navadno hladno v noge in po celem telesu. Ker sem bral v nekem časniku, kako se dajo noge vgreji, da ni treba k peči hoditi, zato sem ta pomoček tukaj zapisal; znabitni ne bo nobenemu žal, ki se ga posluži. Jaz

*) To je vesela novica, ne samo za Marenberški okraj, ampak za vse Slovence, kajti nikjer ni slov. ljudstvo tako hudo v kleščah trdosrčne nemškutarije, kakor ravno v tem okraju. Kakor nas uči sedaj že večletna skušnjava, so posojilnice, ako so v dobrih rokah, najboljša pomoč zoper grabljljive volkove. Če ve kmet, da dobi pomoč iz poštene roko, ako je v sili, prime rad za njo in drži se tudi on po svoji strani poštenja. Ured.

sem poskušal in meni pomaga. Pravi se, da ni treba drugega storiti, kakor vstati ter se počasi na prste vzdigovati. Pri takem vzdigovanji se napnejo vse žile, kri kroži močnejše, toplota se širi po nogah in po celem telesu. Ko si se na prste vzdignil, spuščaj se potem zopet na celo nogo pa se zopet vzdigni; tako stori nekajkrat in toplo ti bo v noge. — Za otroke, ki hodijo v šolo v slabi obutelji, vsi premrznjeni, ali kjer si ne morejo veliko kuriti, bilo bi tudi dobro, na tak način se greti. Na Švedskem si pomagajo tako, in tamošnji zdravniki priporočajo še pred spanjem se gugati tako po nogah.

Raznoterosti.

(Špeharji.) Kdor pride po sobotah na veliki trg v Mariboru, vidi po zimi dolge vrste voz in ob njih špeharje. Zadnjo soboto je bil špeh in meso 315 velicih svinj na trgu. Prodajali so kilo špeha po 50 do 46, po poludne pa že po 45 kr. Prodali pa so blizu da vso svojo mastno robo.

(Nevarna krma.) Kar je plesnjivo, to je sploh nevarno za zdravje, torej tudi repni olupki. Treba je torej gledati na to, da se med drugo krmo ne polaga tudi kakih plesnivih reči. Bolezen je gotova, večkrat še smrt živine, ki dobi tako krmo v-ase.

(Sadjarstvo.) Za leto 1890 pripravljajo se v Gradci deželna razprava domačega sadja in priprav, ki so potrebne za to, da pride sadje v občno korist. Za tako razstavo je, ako naj doseže, kar hoče, v resnici prav, če se misli že sedaj na njo. Naj pride stvar le v prave roke!

Sejmovi. Dne 25. januarija v Studenicah in Slov. Gradci. Dne 28. januarija v Artičah. Dne 30. januarija v Imenem (za svinje). Dne 31. januarija na Bregu v Ptujih (za svinje). Dne 1. februarija v Jurkloštru, v Mariboru in v Poličanah. Dne 3. februarija v Jarenini.

Tržna cena

preteklega tedna za 100 kilogramov.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tursiica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor hktl.	6	20	4	50	4	30	3	05	5	05	5	—	4	30
Ptuj	6	50	5	70	5	30	5	40	6	30	6	10	6	—
Celje	8	—	6	30	7	80	6	25	6	75	7	—	7	20
Gradec	8	05	5	90	6	—	6	45	6	55	—	—	—	—
Ljubljana	7	34	6	60	6	54	5	83	7	86	—	—	—	—
Celovec	8	14	6	—	5	90	5	95	7	75	—	—	—	—
Dunaj	7	50	6	50	6	90	6	—	5	70	—	—	—	—
Pešt	8	85	7	10	5	80	5	80	6	—	—	—	—	—